

vrste mladih poetov h konceptizmu in vsemu onemu akademizmu, ki se je bil v začetku 17. stoletja izkristaliziral krog Góngore. Ta rehabilitacija Góngore, ki ji v Franciji odgovarjajo neštete debate o «čisti» poeziji, je morda eden najznačilnejših pojavov sodobnega literarnega življenja v Španiji. Drug značilen in originalen pojav v sodobnem španskem literarnem življenju pa je ustanovitev literarnega tednika «Gaceta Literaria», ki je pričel izhajati leta 1927. Urednika, drzni kritik Giménez Caballero in pesnik ter esejist Guillermo de Torre, sta mu dala izrazito kulturno-politično smer. Posrečilo se jima je, da je postala «Gaceta» ne samo literarna revija kastiljske književnosti, marveč da zbira krog sebe tudi sotrudnike iz Katalonije, Galicije, Valencije in Portugalske. V vsaki številki objavlja poleg kastiljsko pisanih člankov in razprav tudi eseje in literarne proizvode v portugalščini, katalanščini, v dijalektih Galicije in Valencije. Na ta način hoče ustvariti duhovni imperij iberskega genija. Polagoma pa že tipa tudi preko polotoka v Južno Ameriko, da jo pritegne v sfero velike hispano-iberske kulture. Posledice tega gibanja, ki je zelo aktivno in polagoma zajema vse špansko govoreče intelektualce, so lahko nepreračunljive.

Tak bi bil v širokih obrisih razvoj sodobne književnosti v Španiji, a ne sodobne španske književnosti sploh. Če bi hoteli govoriti o celokupni sodobni španski književnosti, bi bili morali pritegniti še bohotno razvijajoče se književnosti srednje- in južnoameriških špansko govorečih držav, izmed katerih so nekatere, na primer argentinska književnost, že zaključene celote, o katerih bi morali spregovoriti posebej.

G O R J E O D U M A

K O M E D I J A V Š T I R I H D E J A N J I H

A. S. G R I B O J E D O V

I I . D E J A N J E .

5. p r i z o r .

Čacki, Famusov, Skalozub.

F a m u s o v .

Sergej Sergejič, pridite
sem k nam, tu je topleje;
prezebli ste — tu se ogrejete;
ogrejnič Vam odprem čim preje.

S k a l o z u b (z debelim basom):

Zakaj samí bi lezli na primér,
tega ne vidim rad kot pravi oficir.

F a m u s o v.

Mar za prijatelja ne smem se potruditi?
Sergej Sergejič, dragi mi!
izvolite klobuk in sabljo odložiti
in tu na zofi odpočijte si!

S k a l o z u b.

Meni je prav, samó da morem kje sedeti.
(Sedejo vsi trije, Čacki bolj vstran.)

F a m u s o v.

Predvsèm, predragi moj! povejte mi, kakó
in je li res, da smem k sorodnikom Vas šteti,
čeprav oddaljenim, in dedščine ne bo.
Ne veste li — jaz vem že davno —
povedal mi je, hvala, Vaš bratran —
kako v sorodu ste z Nastasjo Nikolavno?

S k a l o z u b.

Ne vem; saj nisva ni en dan
služila skupaj, oprostite!

F a m u s o v.

Sergej Sergejič, kaj pa govorite?
Jaz pa povsod sorodstvo izsledim,
na dnu morja, če treba, ga dobim!
Pri meni služijo sestrá in svakinj sini
samó, od tujih skorajda noben;
Molčalin ni domač edini —
zató pa, ker je delaven.
In kadar gre za križce in za čine,
kakó bi ne skrbel za rodne mi družine! ...
Pa dragi Vaš bratran je pravil mi povsod
da v službi sila je prejel od Vas dobrot.

S k a l o z u b.

Da, leta trideset sva se odlikovala,
v trinajstem lovskem sva se vojskovala.

F a m u s o v.

O, srečen, komur sin je ták junak!
Je li dobil v odliko kakšen znak?

S k a l o z u b.

Za tretji maj bilí so znaki podeljéni:
na prsi njemu in okoli vrata meni.

F a m u s o v.

Prekrasen človek je ta Vaš bratrán,
prijatelj ljubezniv in vdan!

S k a l o z u b.

A v neka nova se zagrizel je načela
in službo je ostavil kar izcela.
Na kmetih knjige zdaj prebira bratec naš.

F a m u s o v.

O, ta mladost! ... Zdaj číta! ... Tu imaš! ...
A Vam se je prav dobro izplačalo:
že kdaj polkovnik ste, a služite še malo.

S k a l o z u b.

Precèj sem srečen bil s tovariši.
Pred máno so se mesta brž praznila:
Staréjše so izlóčili,
a druge vojska je pobila.

F a m u s o v.

Da, kogar ljubi Bog, tegà on proslavi!

S k a l o z u b.

So drugi, ki so srečnejši kot mi.
Pri naši diviziji bi se kmalu
kaj reči dalo o brigadnem generalu ...

F a m u s o v.

Za Boga, kaj Vam pa srcé še poželi?

S k a l o z u b.

Ne rečem: res me niso preskočili,
a s polkom so dve leti me tešili.

F a m u s o v.

Dve leti zgube nič ne dé.
Zato pa bržkone drugjé
še boste daleko srečnejši.

S k a l o z u b.

Ne, v našem zboru so starejši:
jaz služim šele petnajst let.
Res mnoga so do činov pomagála,
a jaz kot modrijan po svoje sodim svet —
dovolj mi je, da čin dosežem generala.

F a m u s o v.

In krasno sodite. Sam Bog Vam zdravje daj
in generalski čin! Toda tedaj —
zakaj bi dalje odlašali —
po generalki boste povprašali?

S k a l o z u b.

Da se oženim? No — nič nimam zoper tó.

F a m u s o v.

No, da! Ta hčer imá, nečakinjo, sestró...
Nevest se v Moskvi nam ne manjka,
saj se množijo brez prestanka.
O, dragi moj, priznajte, da težkó
stolíca, kot je Moskva, se dobó.

S k a l o z u b.

Sijajno se od drugih loči krajev.

F a m u s o v.

Okus, kaj ne, izbranost običajev,
zakone svoje imamo za vsè:
Tako od nékdaj je pri nas navada,
da po očetu se i sinu čast dajè;
naj je slabič, a če pripada
dva tisoč duš mu dedine,
on ženin je.
Naj drugi baha se in od napuha peni,
naj za razumnika slovi,
nihče v sorodstvo ga za zeta ne želi.
Le v Moskvi se še pravo plemstvo ceni!

In kakšno gostoljubje je pri nas:
 Kdor hoče, nas obišče vsaki čas,
 odprt je dom za zvanke in nezvanke,
 a zlasti še za inostrance.

Naj je pošten, naj ni pošten,
 za vsakega pri nas obed je prirejen.
 Je že takó: od pete do teména
 so vsi Moskóvci svojskega plemena.
 Ozrite, prosim, se na zárod náš,
 na hčere in sinove tega veka:
 Oštevaš jih, a kmalu sam spoznaš —
 v petnajstem letu je, a mentorja poseka!
 In starčki? O, kakó se razvneó vsekdar,
 kadar s politiko začno: vsak zlog — udar!
 So stari plemiči, ki nič se ne bojijo
 in včasih táke Vam o vladi govorijo,
 da če bi jih poslušal kdo — gorjé!
 Pa nè, da bi novotaríli — kjé!
 Bog varuj, ne! Za prazen nič se sprejo
 zdaj s tem zdaj z onim kar takó,
 nakregajo se, nakričé in — grejo.
 Kot pravi kánclerji v pokoju so Vam tó!
 A rečem Vam, če bi pri nas se kaj zgodilo,
 so to možjé, brez njih ne bo se nič storilo.
 In dame? Revež je, kdor z njimi se spustí!
 Sodnice so vsemù, nad njé sodnika ni!
 A kadar ženski svet pri kvartah se spopade,
 je Bog pomagaj nam — kako smo vsi odzád!
 Poveljevati dajte jim armade!
 Pošljite jih prisostvovat v senat!
 Irina Vlasjevna! Lukerja Aleksevna!
 Tatjana Jurjevna! Pulherija Andrevna!
 A hčere kdo pogléj — kakó bo ostrmel!
 Nekoč je pruski kralj bil v Moskvo sem prišel
 in ni se mogel jim zadosti načudíti —
 njih čédnostim, ne licem morebiti.
 In res! Kje izrejèn je bolje kdó!
 In kakšen čut imajo za lepó:
 Kako se v svilo, taft, baržun odeti znajo;
 ne izpregovoré, le mično se smehljajo.
 Francoske Vam pojó oné
 romance, pesemce preljubke,
 in za vojaštvo vse goré,

zatò ker vse so — domoljubke.
Odločno pravim, da težkó
stolíca, kot je Moskva, se dobó.

S k a l o z u b.

Požar ji je po mojem mnenju
pomagal mnogo k okrašenju.

F a m u s o v.

Nikarte, saj takó že stokajo ljudje!
Od tistikrat so trotoarji
in ceste, hiše vse nové.

Č a c k i.

Domovi so noví, predsodki pa so stari.
Radujte se, ne ugonobé
ne leta jih ne mode ne požari.

F a m u s o v (Čackemu):

Fantè, napravi si vozálček na spomin!
Sem prosil, da molčíš — to ni težkà usluga.
(Skalozubu):

Poznate Čackega? Izvolite! On druga
Andreja Iljiča pokojnega je sin.

Ne služi; pravi, da ni vredno.
A če bi htel, bi bil na mestu mož,
ker take glave kmalu ne dobóš,
in piše Vam izredno čedno!
Res škoda je, velika škoda zanj...

Č a c k i.

Nikár le mene ne milújte tolikanj!
Pohvale Vaše me jezijo.

F a m u s o v.

Jaz nisem sam — takó vsi govorijo.

Č a c k i.

A kdo so to? ... Ljudje, ki iz davnin
sovraštvo do svobode jih zanima;
ki črpajo modrost iz zabljenih novin
iz dni očakovskih in osvojitve Krima.
Pripravljeni so grajati vsekdar;
od njih se pesemca le ena in ista čuje,

na sebi pa ne opazijo nikdar,
 da čim starejši so, tem huje.
 Kje domoljubni so, povejte nam, možjé,
 katere nam za vzor si vzeti gré!
 So tí, ki z ropom so obogateli,
 ki jih sorodniki sodišča so oteli,
 ki do prekrasnih so prišli palač,
 kjer kar ne vstanejo od jedi in pijač,
 kjer inozemski svet se suče v častni sredi,
 kjer se šopirita razvràt ino presúst?
 Komú še niso zamašili ust
 večeri s plesi in obedi?
 Je tá, h kateremu ste me, bi vedel rad,
 iz nekih vzrokov nevidnih
 vozili na poklon večkràt?
 Ta nestor odličnjakov malopridnih,
 obkoljen od armade slug?
 Ki so se gnali zanj pri vinu in pretepih,
 rešili večkrat čast mu, glávo in klobuk,
 a jih je on prodal za troje hrtov lepih?!
 Je morda on, ki skupaj je segnàl
 kar na vozéh za svoje si balete
 otroke, ki jih staršem je ukràl?
 Takó je bil zavzet za svoje amorete,
 da jih i Moskva vsà občudovala je.
 A ker ga upniki le niso več čakáli,
 erote, amorete vse
 posamezno so mu prodali!
 In tí ljudje v častéh postali so siví!
 In táke naj bi mi častili in slavili!
 In táki naj bi nas cenili in sodili!
 A zdaj naj se zgodi,
 da kdo iz mladih nas, sovražnik služb iskanju,
 odreče se častém, po činih ne stremi,
 po vedi hrepeni mu um in po spoznanju;
 ali Bog Oče sam vzbudi mu v duši žar
 do svoje umetnosti, visoke in prekrasne, —
 že na pomoč kriče: razbojniki! požar!
 takoj ga uvrste med mislece opasne.
 Montura! Uniforma! To je vse!
 Nekoč so nje našivi krili
 po srcu in po duhu reveže;
 in isto pot naj bi i mi hodili!

Prav taka zánjo je gorečnost naših dam.
Saj nekdam me je samega mamila,
denès pa me je te otročarije sram!
A kóga množ takrát ni s sabo potegnila?
In kadar garda v Moskvo je prišla
za nekaj časa, že kričale
so ženske na ves glas: hura!
in kvišku čepice metale!

F a m u s o v (zase):

Ta človek me še pogubi! (Na glas):
Sergej Sergejič, meni se mudi,
v pisarni boste me potem dobili. (Odide.)

6. p r i z o r.

Skalozub, Čacki.

S k a l o z u b.

Prav všeč mi je, da omenili
in spretno dotaknili ste
navdušenosti Moskve se
za gardo in gardiste vsake sorte,
da občuduje vse njih kroj in zlate porte!
Odkdaj pa linija je zaostala? v čem?
I tam so čedni vsi, lepó v životu ozki,
in oficirje Vam našteti vem,
ki tudi govoré francoski.

(Iz ruščine prevel B. V d o v i č.)

S E R E N I S S I M A

Z G O D O V I N S K I R O M A N — J O Ž E P A H O R

(Nadaljevanje.)

Skozi temo pod platanami je prihajalo dvoje ljudi. Golja gleda, a ne razloči. Posluša, a prihajajoča ne govori. Je Lorenzo z Amelijo? Hitreje jima stopi Just naproti: zdi se mu, kakor bi nocoj čas ne mogel z mesta.

«Si ti?» Zakliče oprezno, da se prepriča, ali prihaja Lorenzo.

«Ciao!» pozdravlja Lorenzo prijateljsko in pospeši korak. Ni več v mornariški obleki, opravljen je kot trgovec. Amelija je z njim.

Ves srečen poda Golja plemkinji roko ter jo stisne, ne da bi jo mogel izpustiti. Iz srca se ji zahvaljuje, da je takoj prišla.